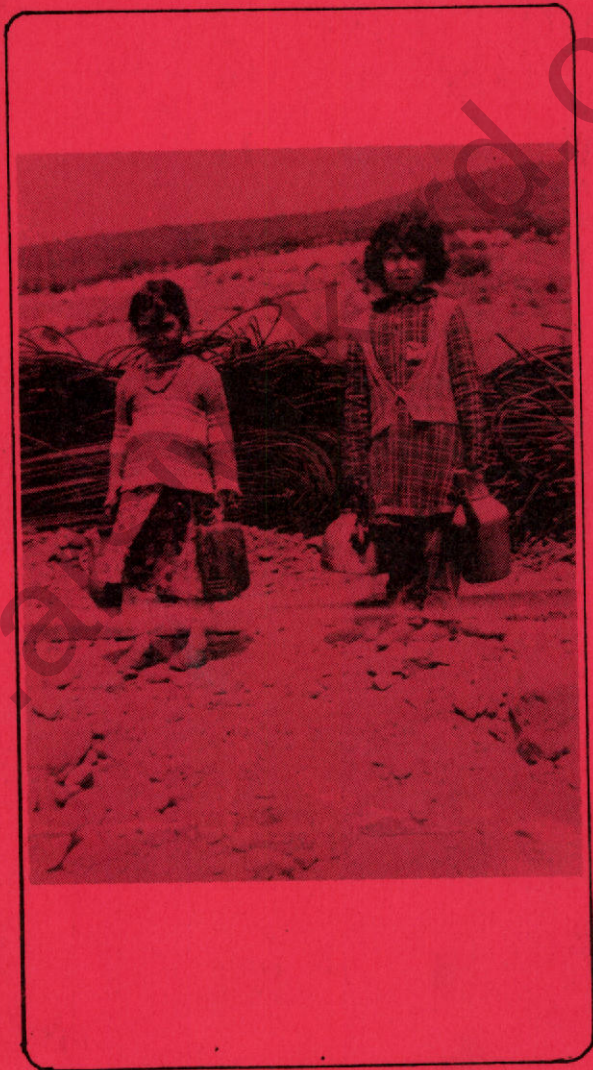

AYRE

ISSN 0283-2240

AYRE
Z I W A N I

Nümre: 10
Çile 1987

AYRE

MECMUAYA
ZIWANI

Ser: 1987

Nümre: 10

Redaktorê ci: Ebubekir Pamukcu

Edres: c/o Pamukcu

Idholmsvägen 143 tr 1 127 47 SKÄRHOLMEN

Postgirokonto: 492 79 06 - 0

AYRE • SPRÅKTIDSKRIPT • År: 1987 • Nr. 10 •

Ansvärlig utgivare och redaktör: Ebubekir

Pamukcu • Adress: c/o Pamukcu, Idholmsvägen

143 tr 1 127 47 SKÄRHOLMEN •

Postgirokonto: 492 79 06 - 0

Författares Bokmaskin

TEYES TEY

Ma Xo Bi Xorê	1
Arêdayisê Istanik. P.N. Koratav	
Çr. E. Pamukcu	3
Vizik u Lüye. Ard. Usxan	5
Smaylek. Ard. M. Çermug	7
Mifti wu Qadi. Ard. T. L. Todd	8
Mersela Mi. Ardwan	9
Nêrbici. M. Elişan	9
Deyra Leji. Eliser	
Çr. M. Elişan	10
Serbestey. M. Elişan	11
Ma Çor Brayime. Usxan	13
Qe Meters. M. Çermug	14
Marê Ne Sono Ne Sodero. Hese	15
E ki Ma Nêwazim. Ardwan	16
Her Kamo? Hese	16
Sewdin'o. Vt. Z. Qiz	17
Kê Se Va? Terry Lynn Todd'i Va ki...	
Çr. E. Persson	
E. Pamukcu	19
Suka Rizay. A. Duran	21
Zu Beyannameyê	23
Zew Roportajê	24
Fotrafo ke Na Dêsrâ. Usxan qapaxo peyên	

Fotrafê qapaxi: ADİL DURAN

MA XO BI XORE

ZEW ROPORTAJÊ

Menga verêndî zew roznemeyê Swêdi (Dagens Nyheter) mina roportaj kerd. (b.r.14). Roportajî ma qalê ziwandê ma wu qalê AYRE'y kerd. No meyandî ma welatê ma sero zi qisey kerdi wu kista kûltur u ziwana weletdê ma sero sohet kerd.

Iavrê semedo kî sebebê roportajiyo êsasi AYRE'bi, ma diha bolkiya ci AYRE'y sero qisey kerdi. Ew no sebebê ma qalê dahwada AYRE'y u Dimli kerd. Daera nuştoci, roportajî zaf wesfê mi kerdo. Wini biyo kî merdım vano qay bê mi hema hema kesekêno Dimli sero nêgırweyeno. Haybî kî zaf imbazê mayê erciyayey estê kî nê zıwanirê zaf emeg dayo. Ew êyê hewna zi xebetyenê. Xora hema hema pêro nûmrandê AYRE'ydi mayê qalê nê imbazan kem u cu bi ca xebatandê inanra nûmney dam.

Nê roportajî sero zaf cayira mirê telafun ame. Qend merdımênê xeriban Kürdistan'i sero mirê malumat wast. Mi pêrina welatdê ma sero qisey kerdi wu cirê tayn kitabî, mecmuay u roznemey tewsiye kerdi.

Stoqholm'di zaf imbazanê ma zi roportaj wend. Nay rast vızımse, roportajî sero zaf imbazanra qe veng nêvızıya. Taynan zi telafun akerd yan zi mektub nûst u fikrê xo va. Hewl yan zi xırab, êyê kî fikrê xo akerde vanê, wa pêro berxûdarbê. Iavrê êyê kî daldedi pispısyenê wu simerî bin-ra aw ramnenê, ezo inanrê nêsenê qiseyêda weş vaza; wa qısır nêweynê.

Fikrê pêro imbazan hema hema nê qısandî arêbyayê: "Wella bol rindo." "Roportaj bol rind biyo, Iavrê to bol qalê xo kerdo." "Bra, se vaza, kaşêla herg kes hendê to qeyret bikero." "To çî vato kî Kürdistan'di zaf kûlturî wu zıwanî estê?" "Wella Xoca, se vaza, to gırweyêdo zaf erciyaye kerdo, to tabrikkena." ...

No meyandî mî zew imbazira zi zu mektubê girot kî ez qayila kî teneyê qalê cî bikera... Ze kî mektûbra fahmbeno, imbaz zaf biyo hêrs u eve xûlase wina vano: "Sîmayê Dagens Nyheter'dî vanê kî Dîmli qe nênuşyaya, ney sîmayê kenê bikere, ew sîmayê xebetyenê kî zîwanê Dîmli'yê nûstîşî ronê. Haybî kî sîma zanê kî taynan verê sîma ew belkî sîmara des qatî vîsî Dîmli nûsta. Zey sîma, zew nûstoxo kî xebatdê xodî ilmi qriter gê- no, e kî nînan zano wu ancîna zi zew imajêdo winayin peydakenose dirus- teyda cîra merdîm şûpe keno..." Bra, yeqînê tobo e kî to marê lengî biçînayêse diha biyê rind. Heta nekema vatê qay no dinyadî tevayê ma çîniyo ya dirusteya ma esta. Neka tiyê semedê zu xeletay pêro emegê ma erzenê ling bin u dest çekenê dirusteyda ma. Haybî kî wina kerdîsrase to AYRE bîwanayêse diha biyê rind. Çî kî wexto todo bîdiyayê kî mayê emegê kesi inkar nêkem u pêro nûstoxanê zîwandê xo destî sero tepsem.

ZU BEYANNAMEYÊ

01.01.1987'dî ma Tîrkî'ya zu beyannameyê vilakerd. Beyannameya, ma wast kî xeyalê siyasetan u partiyan biancîm zîwan u edebiyat u kûlturdê ma ser. Ma wast kî pêro imbazî meselaya mayê kûlturi fîna ew newera xo mi- yandî miçorekerê. Lavrê beyannameya ma nêşê bîreso hame ca. Peera ma- yê beyannamer no nûmred zi neşrkem (b.r.23).

SERA NEWÎ, RAYDA DEMOQRASÎ WU SERBESTEYDÎ ILEJDE MARÊ WA ROŞNEY, RASTEY EW DÎNCEY BÎYARO...

E. Pamukcu

ARÊDAYIŞÊ ISTANIK

Pertev Naili BORATAV

Tirkîra çarnayox: Ebubekir PAMUKCU

Merdım seno istanikan heme cara, cenêkan, merdımın, xortan, pıran, qeçkan, herg serra isanıra arêdo. Qıymetê istanikanê dewan u sukan zewiyê. Gerek kes erbabanê istanik zanayınan bıvino. Tayn qeçekî (dıha vêsi zi keyneki) zi weş istaniki vanê. Ê istaniki kî qeçekî weş zanê, ê dıha vêsi istanikê merselendê senikanê; istanikê heywanan, istanikê pê dıma yenêyini... Êyê kî en zaf istaniki zanê wu vanê, ceniyê; la nêy kista tayn merdêki zi weş wext senê weş istaniki vazê. Ceniyê piri zey çimeyê istanikan hasıbyenê, la êsildê cıdı merdım qend beno pıl hend istanikan keno têtewr. Gerçi qıymetê ê istanikandê "xerpiyayınan" zi esto, ya arêdayışdı. Ê istaniki kî merdımı seni "wistadê cıra" girotê wu wını "rotê", ê dıha zaf erciyayeyê. Ê ceniyê cenciyan zi hırıs-qewres seriyê kî vatiş u gostarey kerdışê istanikanra hes kenê, ê kista arêdayışê istanikana çimeyê zaf erciyayeyê. Nınan miyanra zi, êyê kî istaniker u sul u erkandê ciya, ûslupê ciya vanê, êyê kî êslê istaniker nêxerpnerê, gerek kes ins weçino. Êyê kî zaf kitabî wanenê zi zaf istaniki zarê, ya kista inana zi zew tahlikeyê esto: Ê senê istanikanê xelqî wu istanikanê kitabî têtewrkerê. Semedo kî istanikê qırekerdişê xelqî tim tesirdê istanikandê kitabiyê, arêdayoxan het cayê nê istanikanê kî tabiyan zi ciyayo ew ê zi erciyayeyê.

En hewlê cı oyo kî kes istaniker vatişê ciyê tabiye tespitkero. Ew qandê ney zi en hewlê malceman teypa. E kî zu teypa arêdayoxi estase, gerek arêdayışê xo na teypa bıkeru. E kî teyp çiniyase gerek kes zaf êcele binuşo kî heme çıyo kî vatoxi fıkra vızıyo, merdım bise pırkın qeydkero. No zi qetino. Merdım seno vatoxirê vazo kî vatox istaniker hêdi hêdi vazo. Gerek merdım bigeyro wını vatoxan, kî him nê recay ma qetulkero him zi hêdi hêdi vatişê zi xûsusiye tanê istaniker nêxerpno. E kî kes nêseno vatoxêdo wına zaf erbab bıvınose, gerek samedê hêdi vatişê merdım cıra reca bıkeru. Pêro qiseyê mûhimi, motifi eêb... gerek ze kî seniyê se wını binuşyê. Ew hema bândê gostarey kerdışê gerek arêdayox fına, newera serra ser çam bıçarno istaniker u binuşo.

Wexto kî nê girwey benê, meslaya mûhim naya, kî istanikdo qe nêvirneyo. Cayê müsteceni, vatişê ârî kista maya-, cayê kî omışê senât u mantixi nêbenê, pêrikodê istanikdî bimanê. Tayn motifi zaf istanikandî vızıyenê ma ver. Teswiri, qerekerê şexsan, qot u destraamayışê isanan, heywanan, çıyanê bê ganan, çıyanê gayritabiyan (ma vazım müwiye kî seni kî vesenê durira duri xeber denê; sayê kî bê zürriyetanrê qeçek peydakenê, eêb...), gerek merdım tevay xo vıra nêkero wu qe zuwer zi nêçekero. Şexsê kî istanikerdî, gerek merdım fonksiyonê zewerî zi nêvirno. lavrê e kî ca bı ca vatoxi istanik virnaya wu vatase, gerek ey seni vatase ma zi wını qeydkem.

Mikuno kî merdim êyni istaniker zaf cayandî tayn bedelyayışana bîaşna-
wo. Motifandê istanikerdî qe zew bedelyayışê çînêbo zi, e kî kes zu is-
taniker ciya ciya cayandî gostarey kero wu qeydkerose rind benc. No
qeydkerdiş, kîsta vinayışdê ferqê waryantana zaf mûhimê. Qandê coy zi,
gerek merdim istanikanê herg mîntîqa pêro waryantandê ciya bînuşo. Arê-
dayoxdo nêvazo "Na istanik diha veri qeydbiya." yan zi "Na istanika ê-
sildê ci nêmanena."; odo pêrkî qeydkero. Bêhdê arêdayisi ma desta zaf
waryantê zu istanik arêbyenê. Taynê ci zaf rindi wu bê qisuriyê. Taynê
cise qisurini ew kemayeya ci esta. Lavrê ancina zi ma nêsem pêro waryan-
tan pêversanîm u no hesab xeletan rastkem.

E kî cayêdî istanîkvatoxi çîniyêse, êyê kî istanîkan tayn mayn zanê,
merdim gostareya inan bîkero wu istanîkan bînuşose, teva nênuştîşira
diha hewlo. Lavrê zew xebetiyayışê winayinidî merdim ca bî ca mesela
xeletandî, bê qerareydî - vatoxirê alîkaribose rind beno.

Istanîkê kî arêdyenê, gerek xûsusiyetê zîwandê ci mîhefêzebo. Fonetîkê
ci zi tespitbise rind beno, ya no girveyêdo qetîno.

Nuştîşdê istanîkdî, xeyalê xo nê xûsusiyetan -kî ma cordî rêzkerdî- ser
dayîsa girwe nêqediyeno. Semedê diha îlma istanîker sero xebetiyayışi
porek merdim sicilê istanîker zi tepîso. Çi hend kesî destîa yenose ge-
rek kes istanîk sero nê malumatan zi tespitkero:

- 1- Nameyê arêdayoxi, karê ci, edresê ci.
- 2- Wextê qeydkerdişdê istanîk.
- 3- Cayê qeydkerdişdê istanîk.
- 4- Cayê istanîko êsasi. (Ma vazim kî, zew Nigdeyîzi Enqere'dî zu
istanîkê vata wu vatîşdê xodî zi vato "Na istanîk Nigde'dî vaz-
yena, mî ewza, filankesira aşnawîta..." Nê malumati ser mado zi
sicildê istanîka wîna bînuşim: "Istanîka Nigde'ya kî Enqere'dî
qeydbiya.")
- 5- Êyni istanîk kancî mîntîqandî vazyena? E kî no xûsuzdî malumatê
vatoxi estose odo zi qeydbî.
- 6- Hîwîyêdê vatoxi: Nameyê ci, kotrayo, kotî ronîçeno, serê ci,
karê ci, wendiş u nuştîşê ci, sewiyeyê tahsildê ci, serwetê ci,
idareyê ci (fiqareyo, zengîno)...
- 7- Vatoxi istanîk çî mîhal ew kêra aşnawîta?

E kî kes bîso nê malumatan pêrkî tespitkerose, semedê xebetiyayışdê
bêhdoy zaf rind beno, lavrê no tim mîkun nêbeno. Vatox tim nêseno ciwa-
bê pêro persan bîdo. La ancina zi merdim nê malumatandê corênanra çî
hend bîso qeydkerose hend beno rind. E kî merdim bîso vîsî maluma-
ti bîmisose diha zi rind beno.

(.....)

VIZIK U LÜYE

Arêdayox: **USXAN**

Gayê vatişi: Dormarey Dêrsim

Wext: 7.12.1985

Vizik u lüye benê wa u bray...
Rozê lüye vizikra vana:
"Era vizik, bê ma piya şime sayd."
Vizik vano, "Wae şime."
Künê verêra ray, sonê. Lüye vana:
"Bra vizik, verg, hes, xoz ke rastê ma amey saydê toyê; awrêş,
kerğ, mirçik ki bara minê."
Vizik vano, "Ya."
Künêra ray, sonê. Zaf sonê senik sonê, rastê ju xoz yenê. Lüye
vana:
"Bra vizik, no saydê toyo. Ez sona haza peye bir. Tı so xoz bı-
kise. Ma xorê piya weme."
Vizik vano:
"Wae lüye, tı dur so, gon perena to."
Lüye remena, sona gılê kemerra vîndena. Niyadana ke deqe tepya
vizik vejya, ame. Lüye perskena, vana:
"Bra vizik, to xoz kıst?"
Vizik vano:
"Wae lüye, ez sune, mı dîmê xoz güret. Mı xoz sanara. Xoz pey ser
sı, kemerro sı wer. Taliê mı çineviyo."
Lüye vana:
"Bra vizik, tı ki tawayrê nêbenê. Ala saydê mı bıvejiyo, ez çı
tewr sacra yena?"
Künêra rae sonê. Zaf ke sonê, lüye vana:
"Bra vizik, ez qefelune. Tene mı poştke. Ez qefelune."
Vizik lüye keno poşt. Xeylê ca beno. Vano:
"Wae ez qefelune. Tene ki tı mı poştke."
Lüye vizik kena poşt. Lingê sona, lingê gînena waro. Lingê sona,
lingê gînena waro. Sona diyarê ju qülê kerzık. Qülera erzena, ca ver-
dana, sona.
Vizik qülera sono, bojiyê xo sıkino. Bîndê dormê xode niyadano ke,
meyitê mal u gay dormedere. Meyitê weno, xo keno mîrd. Tene ki don
zerey ostukura vezeno, keno bojiyê xo. Bojiyê xo keno wes. Loqley
gayo juminra girêdano. Gılê loklura ki dı isturo girêdano. Loqle qüle-
ra erzeno tever. İştüre sono saplamışê dare beno. Vizik cıra oncino.
Hirê roz u hirê sewde vejino ser. Xo xorê vano, "Ala ez şarnê na da-

re ser, niyadine waa mı lüye sekene?" Vejino dare ser, niyadano ke lüye hawa peye howt koyude saraya pasayde biya cariyê.

Yeno war, künora rae, sono. Nejdiyê saray niyadano ke çenay pasay hawa baxçeo gûli sesinde fetelina. Vızık çenay pasay vineno, esqê ci beno. Sono, lozina sarayra sono zere. Niyadano ke lüye hawa bonê çeyide qavu şuna. Lüye qavu şuna, binê ondalde nisna ru. Sina uwe ana. Peyde vızık sono qavude ciyê howt seru keno. Onca sono, peyê ondalde xo dano we. Lüye yena, niyadana ke qavu pirê ciyê.

Rozê niya, dı rozi niya... Rozê lüye xo peyê çeverde dana we. Niyadana ke vızık peyê ondalra vezîya, ame qavude ciyê xo kerd. Lüye vejîna werte. Vana:

"Bra vızık, ça nia kenê?"

Vızık vano:

"Wae, to ça ez qûlêra estune?"

Lüye vano:

"Bra bra, linga mı kotera kemere, ez gınune waro. Ez towa brayê xo qûlêra erzena? Towa ez bine bom? Tı brayê minê."

Vızık vano:

"Wae, tı ke waa mîna, bê ispatke."

Lüye vano:

"Çı tewr ispatkerne?"

Vızık vano:

"Wae, ju derdê mı esto. To ke no derdê mı dewakerd, to ke çı wast ez ki derdê to dewakon."

Lüye vano:

"Bra, derdê to çiko?"

Vızık vano:

"Wae, derdê mı, ez esqê çenay pasay bine. Se kena bîke, çenay pasay mîrê bîji."

Lüye vano, "Ya!"

Lüye we çenay pasay rozê sonê rovar. Lüye têlê por sarey çenay pasayra oncena, vilê vızıkra girêdana. Têl ki vesnena...

Vızık beno merikodê xort. Zera çenay pasay kûnera xortek. Zewe-jînê, resenê mîrodê xo.

Nafa ki sîre yeno lüye. Lüye xortekra vano:

"Bra, mı derdê to kerd dewa. Nafa ki tı derdê mı dewake."

Xortek vano:

"Wae, derdê to çiko?"

Lüye vano:

"Bra, wextê ez çenay ju pasayvine. Ez ke baxçede fetelune, hew-nê mı ame. Ez sine binê ju darde kotnera. Kerzîkê ame, kote zerey gozê mı, tede werd. Ez bine lüye. A ki biye çenay pasay, kote huren-da mı. Tı ki so, a kerzîk bîvine. Gos cîrêke, mîrê biya. Ez onca bon qul."

Rozê xortek cîlede kûno ra. Sonde istani cîna xo binê balisnara cêno, beno tever. Zerey istanide niyadano ke kerzîke hawa peyê howt koyude biya pasawa sarayê.

Darîno we sono. Sarayede cewres mordemê saraye qırkeno. Gosê kerzîki cîra keno, cêno, yeno dano lüye.

Lüye na gos cêna, bena liyede girênena. Wîwa liyey kena xcro. Gos ki serçeke kena, wena. Bena çenêkêda oveze. A ki lazê pasay cêna, sona, resena mîrodê xo.

SMAYLEK

Arêdayox:

M. ÇERMUG

Nûmredo verênira

Çend rozi ray sino. Fina beno veysan. Vano, "Sira zu dewêdî pizeyê xo mirdkera."

Sino zu dewê. Weyneno, pêro ceniye dew ewza arêbyayê. Silam dano, vano, "Ez veysana. Qandê Homa'y mirê nan bîdê."

"Ma nêsem torê nan bîdîm." vanê dewîzi. "Nêweşa ma esta. Ado qeçek biyaro. Dewda madî emşira çiniya. Aye nêsenê qeçekî biyaro. Tiyara des şîatî durîdî emşira esta. Tî sirê ay ewzara biyarêse ma torê samî dam."

O zi vano, "Beno."

Smaylek sino dewda bin. Heme ca biyo tarî. Sino keydê emşira. Kêberê cî cineno. Emşira kêberî akena. Vana, "Tiyê çiçi wazenê?" Smaylek zi cîrê mesela vano.

Emşira vana:

"Çimê mî weş nêvinenê. Tî e kî senê mî bigirê paştiya xose, ez yena."

Smaylek mecburi vano, "Beno."

Emşira gêno xo paştî wu kewno ray. Smaylek teneyê sino, êdîz-yero. Vernîdî zu sekuyê cîra asena. Vano, "Etya teneyê roşa, so-lîxa xo bigîra." Keno kî emşira seku sero rono, nêvanê kî ewza zew biro. Emşira kewna biri bin. Smaylek keno emşira bireyno, lavrê nêseno. Emşira qirena, qirena, vengê cî biryeno. Smaylek terseno. Nêwetano kî fina siro dew. Ewzara remeno... Emşira gandê xora bena, Smaylek zi nandê xora.

MERDIM VANO QAY TUNIKDA IMBAZANDÊ MADI
DEMASKÛL ESTO... YEQÎNÊ SIMABO KESÎ
TUNIKDI DEMASKÛL ÇINIYO. DESTÊ XO ÇEKERÊ
XO TUNIK U YARDIMÊ AYRE'Y BIRIŞÊ!...

Postgirokonto: 492 79 06 - 0

MIFTİ WU QADI

Arêdayox: *Terry Lynn TODD*

Cayê vatîşî: Dormarey Sewreg.
(Mersel Almanya ya Rozawayda
qeydîya.)

Wext: 1983-1985

Dewda Bav'idî jew miftî ew jew qadi beno. İnan bol zuri kerdê. İnan vatê, "Ma se kî vanê se zey maya bikerê." Mîletî wînyena, nêyê ze kî vanê wîni niyo. Nê vanê, "Şewra yaxîrdo bîvaro." Beno sewra, yaxîr nêvareno. Mîlet kes goş inan nênano. Ê wînyenê mîlet miyandî cîrê rî nêmendo. Ê xû bî xû pêra vanê, "Ma se kî vanêse mîleta goş ma nênano." Bol şîno tayn şîno, mîletî nînan dewra kena tever.

Nê şînê Soyregî. Nê wînyenê, Soyreg'dî kesi nêşilasnenê ew karê barê çîniyo. Nê vanê, "Ma sekerê?" Jew kalê inanrê vano, "Adna'dî kar esto." Ê vanê, "Ma şîrê." Ew şînê.

Şînê Adna. Bol şîno tayn şîno, welat kewno nînan viri. Nê xû bî xû pêrê vanê, "Ma seni ew çî rîya şîrê welat?" Qadi miftîrê vano, "Say surî Kürdistan'dî çîniyê. Bê ma barê say bîyerê ew şîrê." Miftî vano, "Beno. No aqîlê to kewt mî sera." Nê peydî yanê.

Yenê dew. Nê mîletrê vanê, "Ma âfkerê. Ma fîna zuri nêkenê." Mîlet vana, "Beno." Nê vanê, "No qor ma se kî vajêse Alla zey maye keno." Mîletî vana, "Beno, sîma no qor zuri bikerêse mado şîma keşekerê." Nê vanê, "Nê, nê, ma no qor zuri nêkenê." Mîletra vanê, "Emşo şandî pêro bêrê pê ser. Mado veyndê Alla'y, Alla'do zey maya bikero."

Beno şan. Mîlet arêvyena pê ser. Cenat ogedî roseno. Qadi qîsey keno, miftî qîsey keno. Herg jew çiyê vano. Ê verê coy jew merdimê vînenê, perey danê cî, vanê, "Ma wexta kî mîletrê qîsey kenêse, tî so banî ser." O vano, "Wavo."

Nê qîsey kenê, veyndanê Ella'y. Mîletrê vanê, "Ju deqa çîmanê xû bîyerê." Miftî vano, "Şîmayê çîçî wazenê Alla'yra?" Qadi pêta qîrreno, vano, "Ma say wazenê! Say surî wazenê Alla'yra!" Ew merdimê kî inan tembe kerdvî, o lojînra sayê kî inan ardîbise, inan lojînra veradano cêr. Ê mîletrê vanê, "Çîmanê xû âkerê." Mîlet çîmanê xû âkena kî çî âkero, ode biyo pîrrê say, ew say surî. Mîlet wexta inan âfkena.

MERSELA MI

ARDWAN

Rozê zew lazekê yeno suk. Sukra bol fêş keno. Vano, "Vind, sîra sukdi xorê tayn bigeyra." Çarşîra geyreno. Qe xo ver nê weyneno. Tema cî bol çîdî manena, lavrê pereyê cî çînêbenê... Zew dewîzi zî barê xo roto, oyo keno sîro dewda xo. Seni beno - se dewîz bergîrdê xoya piya gûneno lazekî sero. Ganê lazekî bol teweno. Lavrê tersan vera nêwetano bîbermo. Sandî sîno keye. Varda xorê vano: "Dayê!" Maya cî vana: "Çîçîyo lazê mı?" Lazek vano: "Dayê, ewro zew merdim bergîrdê xoya piya gûna mı sero, ancina zî qe mirê teva nêva."

NÊRBICÎ

Mihê ELÎSAN

Rocêk panc ten Nêrbicî sinê seyî. Şew yinîd yena, nêrese - nê kiye. Aya şew teberîd monenê. Yew resne zî yin hetaw. Ye - nê miyon yew hêşay. Resneyê xo qatîk bin xora erzen, qatîkîz ser xora. Şew sera vêrena. Ser sîbay ben. Merdimo werteyin sercîyê xo hewanon. Ewnêno fekê yin pêrîn akerdewo. Yinra von, "Şîma him şew mîra lehêfî kerd himîz şîma fekê xo akêrd, hû - wên..." Bêhd ombazonê xo leqneno, leqneno, ewneno pêr biyê sey textê; cîra ne veng yen ne zî çik von.

DEYRA LEJÎ

ELÎŞER

Türkîra çarnayox: Mihê ELÎŞAN

Qoçgiri dest kerd leji
Vengê yi şî rozawa wu rozakewti
Yew ordi esker ome
En derbîr damîş nêbi

Dilo yaman yaman yaman
Koyu girewto vewr u duman
Merdîm bîerşawê şahê merdan
En dermonê hemu derdan

Eşîrê Owacîx'i
Zeptkerdî welatî
Peynîra îmdat niyome
Xeyret nêkerd Xozat'i

Dilo yaman yaman yaman
Koyu girewto vewr u duman
Merdîm bîerşawê şahê merdan
En dermonê hemu derdan

Ordîyonê Kürdîstan'i
Qehîr kerdî barbaronî
Semedê welatî ma mîrenê
Ma nêwazem Moxolo zî

Dilo yaman yaman yaman
Koyu girewto vewr u duman
Merdîm bîerşawê şahê merdan
En dermonê hemu derdan

Sond onenê sayîr
Zûlfiqar'ê Murteza'yîr
Peynîra teli onti
Ma nêweynem eşqîyayî

Dilo yaman yaman yaman
Koyu girewto vewr u duman
Merdîm bîerşawê şahê merdan
En dermonê hemu derdan.

SERBESTEY

Mihê ELİSAN

Çimê mî serbesteyır
Gonê mî serbesteyır
Conê mî serbesteyır
Rihê mî serbesteyır

Serbestey hendık weşa
Ma wazem ma serbestibê
En zülîmîz beso
Beso beso beso!..

Zülîmîz zî beso
Beso nêzonayeyız
Ma heq u hıquq
Pêro insonır wazem

Beso, beso zülîmîz
Serbestey zaf wesa
Heqê ma zî esto
Wa ma zî bibê serbesti

Roşneya mî serbesteyır
Conê mî serbesteyır
Çimê mî serbesteyır
Gonê mî serbesteyır

Enı zı heqê mayo
Wastışê heqê mayo
Vacinê serbestey
Herg kes wa serbestbo

Serbestey lazıma
En heqê mayo zı
Ma rınd bizoni
Ena lazıney maya

Heqê ma zı esto
Ma zı rınd bizoni
Serbestey zar wesa
Ma derdê bindestey zoni

Bindestey nina ontış
Besa besa bindestey
Qıymetê serbestey ma zon
Ma wazem ma bibê serbesti

Roşneya mı serbesteyır
Ma bıkısım bindestey
Vacin pêro serbestey
Vacin vacin serbestey

Serbestey karkerorê
Serbestey dewicorê
Serbestey wendeyorê
Serbestey conorı zı

Bewron wa serbest kîfir
Zerenc wa serbest bon
Verék wa serbest bişer
Bîzêk wa merpod bierz.

RASTKERDIŞ:

Nûmre: 9 Rîper: 11 Rêz: 1

Çewt: Rast:

Wesar omew Payız omew

MA ÇOR BRAYİME

USXAN

Ma çor brayime
Mizur
Harçık
Laç
Qütidere
Gegane yeme tiyare
Verrra qesey keme
Piyê ma Dêrsim
Çi xa mara haskerdene
Brayê mayo pil Mizur'ra
Zaf herediyene
Vatene brayunê xorê wayir vejiye
En jêde ki brayê ma qiz
Laç teyna cameverde
Piyê ma Dêrsim
Marê haskerdene misne
Pirodayiş, arêdayiş
Waxte ke ame camêrdenni
Piyê ma Dêrsim
Çi xa mara haskerdene
Ma çor brayime
En qizê ma Laç
En pilê ma MIZUR!...

QE METERS

M. ÇERMUG

Bê brayê mî, bê
Tersa kes nêreyayo
Qe meters, qe meters
Bewni wertedê çimandê dişmenira
Pewni zey vîrsîkî
Pewni kî wa bîterso tora.

Qe to virî nîno
Lejê Dêrsim'î
Çend piy, way, bray kîşyay
Gûnîda înanî
Laya Munzur'î
Bî şûr
To virî nîno
Lejî miyandî
Xelqê ma qirayê
Vatê, "Mebermê!...
Wa dişmen nêwiyo
Heyfê ma bigirê nê zalîmanra
Wa gunîya ma êrdo nêmano!"
Ma ewza sond wendbî
Gûnîdo êrdo nêmano.

A roz ameya
Bê brayê mî, bê
Qe meters
Wa tîfîngî fîna bîteqê
Heme cadê welatîdî
Qandê xoserbiyayî u serbestey
Wa ala maya rengên
Wa berzbo kerandê maya.

MARÊ
NE SONO
NE SODERO

HESE

Binê destê
saride
welatê ma
hûşk u kolo.

Hêgayê ma
boz u boro.

Pîrenê ma
çervirro,
pol sere polo.

Halê ma
halê hero.

Barê ma
kemero.

Werdê ma
sîmero.

Dismenê ma
afat u bê çevero.

Mare ne sono,
ne sodero.

Rastê ma
hêpîsxano.

Çepê ma
qerekolo.

Deyrê ma zi estê
Qedr u qıymeti
İstanikê ma zi estê
Derg u kilmeki
E ki ma nêvazim
Kes nêvano.

E KI MA NÊVAZIM

Govendê ma zi estê
Qe bol zi weşi
Merhebey ma zi estê
Xeylê zi zerwesi
E ki ma nêkem
Kes nêkeno.

ARDWAN

HER KAMO?

Kam ke
aslê ho inkar keno,
Kam ke
zonê hora remeno,
aqilra hero!

Her qusırde niamedo,
Her baqilo.
Çayırede çereno,
dimê ho fino ra hawa;
bê ters, bê serm
eskera eskera
zireno.

HESE

ŞEWDİN'O *

Vatox: Zîlo QIZ

*Hewa Sa Heyderiya
Koye serde Orus'te da pero
Muhareve Orus'te kışiya
Cengo ke Sa Heyderi kerd kesi nêkerd*

Şewdin'o Şewdin'o, sairê mî Şewdin'o
Ax Şewdin'o Şewdin'o, sairê mî Şewdin'o
Spedera tiji zereq dana
Tede tîfang erjino
Sepedera ke tiji zereqina
Dayê tede tîfang erjino
Dirvetîna Sa Heyder'o
Kîşiya bra Dursun'o
Dursun vano pîrodê, pîrodime
Marê dewletra aylîxê vejino
Bra aylîxa dewlete fincana axuyo
Ne werino ne qedino
Mordeme hewl ke kot muhareve Orus'i
Coru tamamiye cira nêvejino
Mordeme çer koti muhareve Orus'i
Dayê tamamiye cira nêvejino
Ordîyê kafîrî zafo
Mergê min u to braya nêqedino
Pane pane pane
Şairê mî pane
Kemer metîno, dayê qeda
Şayê mî xo ver cisane
Je zarancê Hend'i
Hem pîrode hem qedînade
Je zarancê Hend'i
Mirdî pa biwane
Şairê mî hem pane
Hem ke je zarancê Hend'i
Mirdî pa biwane

(*) Na deyr, AYDÎN u CANO'y zu qesetra qeydkerd.

Roja Kerbelawa
 (.....)*
 Na dina heqi persena
 Şahê mî dinada yalano
 Şewdin'o Şewdin'o
 Şairê mî gawano
 Onderê Şewdin'o
 Saê mî gawano
 Qomser İsmayıl Efendi sono
 Diyarê pulê herdefi
 Dayê pûslara niadano
 Malo sare qerê mîno
 Çi tur dorme ordiyê Oruş'irê çi nidano
 Halê Saê mî ke na halvo
 Hata so kafirê eskerê Orus'i ano
 Hezreti Kızır ke
 Bojiyê Saê mî bişêro
 Pîlumer'îye ordiyê Orus'i nêdano
 De Şewdin'o, şairê mî dale
 Mêrat Şewdin'o şairê mî dale
 Cenaza şairê mî çi tur arda
 Xorê hewra şuya viyale
 Maê qûrbânê şairê howa
 Dûzmonê vilivê kostekonê serê sale
 Daê meberve, bao kokim tî menale
 Çekunê şairê xora dare mefiye
 Mird cerdnê dinara tî binale
 Destê şaune xo bişî şime
 Ra imamêne desta Kerbela've
 Na dina heqi persena
 Corv kesirê nêbia mîlk u male
 'Sar beno cence
 Payîzi bena kale

(*) Qesetî na rêza fahmînebena.

TERRY LYNN TODD'Î VA KI...

İngilizî'ra çarnayoxi: Eva PERSSON

Ebubekir PAMUKCU

*Terry Lynn Todd, Filoloji Doxtor... Êmerikayîzo.
Têza xoya doxtoray Dimli sero kerda. Elmanyaya
Rozawaydi dî seri (1983-85) Dimliyan miyandi
mend u têza xo kerd hadre... No nusteyo cêrin
ma verqisaya têzda cira giroto.*

Dimli zew ziwanêdo İrani, yanê ziwanandê Hind u Ewropa'ra gildê ziwan-
dê Hind u İranîyo. No ziwan, werte-rozakewteyê Tırkiya'da qisey beno.
Nezdiyê zew mîlon merdîmî nê ziwanî qisey kenê. Eyê ki dormaredê nînan-
dî, wu Tırki wu Kûrmancî -Kûrdî- qisey kenê, nîna xora cêr vînenê wu nê
ziwanîrê vanê "Zaza". Nê ziwanî sero analizê en mûhîmî serandê siftîyan-
dê na seserdî xebatê Otto Mann'î (yanê Oskar Mann, çarnayoxî) sero ro-
neyayê. Ew dima Karl Hadank notandê Otto Mann'î sero xebetiyeno wu nîna
nêrkeno. (Mann-Hadank, 1932)

Verê Hadank'î Peter Lerch'î (1857:49-87) zew kitabê vet. Kitabê cî wa-
satî 40 rîperîyo wu İy Dimli wu Kûrmancî'ra nustey estê. İavrê, kîsta
gramerîya analizandê eydî kemayey estê. Ew çarnayînê ey zî ze kî rastî
niyê. Bêhdê çend seran Friedrich Müller nusteyandê Lerch'î sero kerd
kî analizê nê ziwanî bikero. İavrê ey zî bê pêversanayışê kelîmanê
Dimli wu kelîmanê Farisî nêsa gamê diha sîro revoy. 1890'dî W. Strecker
u O. Flay nezdiyê 100 kelîmey nêrkerdî. Nê kelîmey werte-rozakewteyê
Tırkiya'da mîntiqada Bêrsim'îdî Qûzîlyan'ra arêbyaybî. Şoyîndî Blau va-
no "No zew lehçeyo." wu Lerch'îya yeno êynî ca. Albert von Le Coq'î
(1903) dî cildî kitabî vetî. Nê cildandî Çermug'dî nezdiyê Sewreg'a
mîntiqada Kosa'ra nustey estê. İa nê cildandî Coq cî hend keno gramer-
dê nê ziwanî sero eskizê virazo zî xebetiyayışê cî nê xebatê aktüelî
het zaf senik maneno.

Xebatê Mann'î ew nê xebatî sero analizê Hadank'î girweyê zaf îlmî wu
erciyayey hesibyenê. Diha vêsîzî, malumatandê ciyê tarîxî, kûltur u
folqlarıya, pêversanayışê ciyê ziwanandê İrani wu ziwanandê binana,
ew girwayışdê ciyê rîzawayê Dimli ser, xebatê en erciyayeyê. Kîsta pê-
versanayışdê diyalektanê Dimli'ya zî cayê xebatê inan zaf mûhîmo. Kî-
tab hema hema diyalektê Sewreg sero roneyayo. Sewreg'ra nustey, qisey,
ew çarnayînê nînan 35 rîperî tepîşenê. Kitabdî diha dima diyalektê
Kor'î sero zew tetkikê, diyalektê Bûcax'îra 10 rîperî kelîmey, diya-
lektê Çepaxçur'îra 25 rîperî analîzî wu kelîmey, ew diyalektê Kixî'ra
16 rîperî analîzî, kelîmey ew nustey estê.

Nay gebulkem kî xebatê Mann u Hadank'i hayretengiz bawêrin u basiretî - no. Ê formî kî neka estê ew êyê kî neka çiniyê, pêro tetkikdê inandî estê. Iavrê semedê inkisafê periyodê lingüstîkî, neka nê forman sero tefsirdê inandî zî kemayîn esta. Tetkikê inan, verê inkisafê lingüstîkiyê modernîbî. Ew haêdê inan zî mîntiqaya kî tey Dimli qisey bena, a mîntiqadî tetkikê lingüstîkî nêbî. Gramerî sero tecrûbeyê mayê marê vanê kî ê xebatê grameriyê kî wexto a mîntiqadî biyê, gerek ma zaf bişik a bewniyê ina wu ina ze xebatêdê qediyayey u tam rasti nêhesbiyê. Merdimê lingüstîkiyê modernî gerek xebatê newey bikêrê wu no hesab xebatê merdimandê lingüstîkiyê verinan bivezê rayda rasti ser u perspektîfê marê herayîn biyarê.

Semedo kî mîntiqada inandî 1920'ra na pey orfîidare esto ewza xebetî yayîş zaf çetîno. Semedê tetkikandê lingüstîkî izî nêdeyêno (Mackenzie, 1960:XVII). Windfuhr (1976) teferuatê mûhimandê xebatê Mann-Hadank'i sero girweya wu "Qandê Zaza Gramero Werdikek" mîst. Nê gramerîdî eve tarîxa malumatê îlmî wu virazyayîşê zîwanî sero 16 rîperi zew xûlesayêdo derg esto. Qandê nê tetkîkî xatîrdê dostey ma no gramerî di, la çî fayde kî no xebat zî hewna nêvîzyayo.

Mann yeno no netîce kî (Mann-Hadank, 1932:19) Dimli zew diyelktê Kürdî niyo. Ew Hadank zî (1932:4) vano kî nameyo "Dimli" aqsîsedayê "Daylemit"î maneno, yanê no hesab no zîwan pey ser sîno heta Daylemitan, kî ê zî cêrdê dengîdê Hezar'î dî mîntiqaya Daylam'îra ameybî. Ew hema hema pêro tezkîrandê wextê wertîdî tîm Kürdanra ciya hesîbyenê. Eyê kî Dimli qisey kenê, ewro xo ze Kürdî hesîbînenê, wu tetkîkanê îlmîyê kî ina ze Kürdî nêhesîbînenê, inara durî vîndenê. Eyê kî Dimli qisey kenê, kîsta psîqolajî, sosyâl, kûltur, eqonomî wu polîtîqaya Kürd'î. No mîkuno, çî kî terîmo "Kürd" tîm xelet tarîfîbiyo (Mackenzie, 1961 b:69). Eyê kî Dimli qisey kenê, ewro êdê mecburî ze Kürdî bîhesîbyê.

AYRE BIGI
AYRE BIWAN
AYRE BIROS

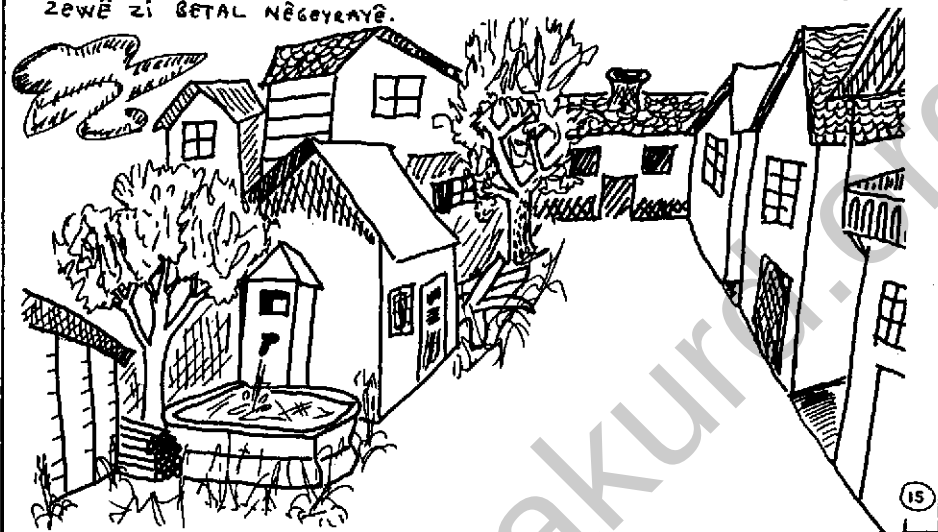
Suka RIZAY

Na mersel lazê Dede Muharrem'i va. ADII DURAN'i muşt u resmê ci virasti... Çimeyê ci ZILFI'yo... Merseldi hewnê Dede Muharrem'i yeno vatış...

Nûmreda verênê.

ROZÎ PÊ DÎNA SÎ, XAL MAHREMÎ RAYDÎ BÂQÎ DÎ, ZAR ZAHMET ANT.
 ROZÊ AMÊ ZEW LAYÊ KÎ TEACCÛB MEND. VERNÎDA CÎDÎ ZU SUKÊ BÎ,
 ÇORŞMEDÊ SUKÎ NE TÊLÎ NE ZÎ MAYÎNÎ BÎ. EW KÛŞANDÊ CÎDÎ NE
 ESKERÎ NE ZÎ ÇEKÎ BÎ. XEYLÊ WEYNA SUK. SUKÎ ÎSÂNÎ BÎ YA QÊ
 ZEWÊ ZÎ BÊTAL NÊGOYAYÊ.

Diwamê ci esto

01.01.1987

TÜM İLERİCİ PARTİ VE POLİTİK HAREKETİERE,
DEVİRİMCİ KAMUYUZA,

Daha önceki sayılarımızda defalarca belirttiğimiz gibi, AYRE ilki olanı Dımlı olan bir dil dergisidir. Şimdiye dek bir dil dergisi olma özelliğini korudu, bundan sonra da korumaya devam edecektir.

AYRE politik bir hareket değildir. Ayrıca politik bir hareketi örgütlemeye gibi bir çabası da yok. Bu gerçeği defalarca söyledik, yine söylüyoruz. Bundan kimse nin kuşkusu olmasın.

Ancak dilimizle yayımlanan ve dilimizi konu edinen ilk ve tek dil dergisi olmamız bakımından politik alanda dilimizle ilgili olarak söz söyleme hakkını kendimizde gördüğümüzü belirtmekte de bir sakınca görmüyoruz. Tüm dostlarımız bizi hoşgörümler ve hoşlece, AYRE'nin, bir dil dergisi olma yolundaki ana ilkesini çiğnediği şeklinde bir sanıya kapılmasınlar.

16 aylık yayın hayatımız bize şunu öğretti: 1- İşlendiği taktirde Dımlı çok zengin anlatım gücüne sahip bir dildir; 2- Dımlı'nın bir dil ya da diyalekt olması Dımlı ile Kürmanci arasındaki önemli farklılıkları görmemize engel değildir; 3- Bu farklılıklardan ötürü geleceğin Kürdistan'ında en önemli sorun Dımlı sorunudur; 4- Pekiştirilince, "Zazalar ayrımcılık yapıyor" safsatasıyla sorun olduğundan daha değişik gösterilmeye çalışılıyor.

Bu önemli tespitten sonra ilerici tüm parti ve hareketleri, Kürdistan'daki dil sorununu yeni bağtan gözden geçirmeye davet ediyoruz. Soruna cesaretle bakmaktan, gerçeği çıplaklığıyla görmekten çekinmeyiniz. Eğer bir sorun maddi koşullarla varsa bunu yadsıyamazsınız. Bugün görmezlikten pelseniz bile, diyalektik gelişim gereği, sorun yarın daha güçlü olarak karşınıza çıkacaktır. Bunu önlemenin tek yolu, konuyu, Kürdistan devriminin önemli bir sorunu olarak ele alıp polemiklere yer vermeyecek şekilde maddi koşulların ışığında bilimsel bir yöntemle incelemektir.

Dostlar, bu, Kürdistan'ın gözardı edilemeyecek bir iç sorunudur. Sizler, memleketimizde su ya da bu şekilde devrimci bir hareketin örgütleyicileri olarak omuzlarınızda büyük sorumluluklar taşımaktasınız. Bu büyük sorumluluklar gereği, mücadele alanınızın sosyo-ekonomik yapısını bir çarşaf gibi önünüze sarıp incelemek zorundasınız. Bunun tersi, ucuz devrimcilik gibi bir sorun olarak ele alıp berinde sonu gelmeyen parçalanmaları ve yenilgileri petizerek emperyalizmin böl-yenet politikasına hizmet eder, bundan kuşkunuz olmasın.

Dımlı konusunun yeniden gözden geçirilmesi için zaman henüz geçmi değildir. Konuyu örgenlerinizde tartışmaya açın. Ve şu sorular üzerinde biraz kafa yorun:

- 1- Dımlı'yi ne kadar tanıyorsunuz?
- 2- Dımlı nerelerde konuşuluyor?
- 3- Kürdistan'da Dımlı konusunun ne kadar insan vardır?
- 4- Gerek Türkiye gerekse Kürdistan'daki devrimci mücadelede bu insanların rolü nedir?
- 5- Türkiye Kürdistan'ında bugüne dek bağıştiren bağımsızlık amaçlı ayaklanmalarda bu insanların rolü nedir?
- 6- Dımlı ile Kürmanci arasındaki farklılıklar konusuna hiç eğildiniz mi?
- 7- Gelecekle ilgili kültür politikanızda Zazaların kültür sorununu nasıl ele almaktasınız?

Bu konuları örgenlerinizde tartışmaya açın. Bu tartışmaların sonucundaki be-
lirlemenizi de programınıza açıkça almakta çekinmeyin. Ve bunu görev bilin. Çünkü iyi niyetler tek başlarına hiçbir zaman bağlayıcı olamazlar. Esas olan, bağ-
layıcı olan, programlarda somut olarak ifadesini bulmuş olan saptama ve öneriler-
dir. Bunun dışındaki çözüm önerileri, politik platformda hiçbir değeri olmayan
biter oyulama taktiği olmaktan öteye geçemezler.

Toparlırsak, sorun şu: Geleceğin Kürdistan'ında Zazaların kültürel sorunu için nasıl bir çözüm yolu öneriyorsunuz? Örneğin, Zazalar kendi dil ve edebiyat-
larını pekiştirme özgürlüğüne sahip olabilecekler mi? Yoksa, şimdiki Türkiye'de
olduğu gibi yine belli bir dilin hakimiyeti mi sözkonusu olacak?

Şunu unutmayalım dostlar; geleceğin harcını birlikte karıyor, temelini birlikte
te atıyoruz. Ama bu sonlu kavgaı verirken, kardeşlik adına da olsa bu önemli
kültür sorunumuzun gözardı edilmesini de istemiyoruz. Bu bakımdan çabamızı en-
lâyala karışlayın lütfen.

Saygılarımızla...

Redaksiyon

ZEW REPORTAJE

Författaren och språkforskaren Ebubekir Panukcu från Kurdistan tycker mycket om Skärholmen. — Jag slipper så höghus när jag är ute och promenerar, och jag behöver inte gå långt för att finna stället, säger han. Foto: MIKAEL JONSSON

"Mitt språk är som moget vete — det måste malas för att överleva"

Aye, "Kvarnen" är namnet på den språk-nickart som Ebubekir Panukcu ger ut. Han tycker den i 150 exemplar som sänds ut till språkforskare och andra intresserade. Några pengar överskriftnas på den. — Men läsarna brukar skriva om, i stället, säger han.

I en lägenhet i Skärholmen sitter en man och skriver ord som inget människor har läst förut.

Manen heter Ebubekir Panukcu, lärare, författare och språkforskare. Hans språk heter dimli.

Det talas av närmare tre miljoner människor i östra Turkiet — men ingen, utom Ebubekir Panukcu i Skärholmen och några av hans vänner, har någonsin skrivit på dimli.

folk på byden

Ebubekir Panukcu kommer ursprungligen från staden Diyarbakir i östra Turkiet, där det av landet som brukar räknas till Kurdistan. Till Sverige kom han som flykting för fyra år sedan.

— Jag upptäcker mig som kurd, och därför blev det så aningen om möjligt för mig att stanna kvar och arbeta i Turkiet, berättar han.

— Jag arbetade som lärare i turkiska, och som författare och förläggare. Men jag kunde inte skriva vad jag ville. Två av nio böcker, som diktsamling och en barabok, är förbjudna i Turkiet.

— Myndigheterna trodde dem som kurdisk propaganda. Utgåvorna har utsetts till förtäring eller malla ner till pappersmassa.

litert

Det är litert för en författare att få sina ord förbjudna, men det är också särskilt svårt för en människa som arbetar med språk att gå i exil.

En ingenjör eller en läkare kan fortsätta i sitt yrke i ett annat land, men det är nästan omöjligt för en person som är författare, säger Ebubekir Panukcu. Här i Sverige försörjer han sig och sin familj, fusk och lyra barn, som studierelaterare i turkiska och kan vikarierar som

hemspråklärare för turkiska barn i svenska skolor.

— Min fru arbetar också och vi klarar oss bra på de pengar vi tjänar. Men jag har inte någon fast anställning, och jag vet inte från vecka till vecka hur många undervisningslärare jag får.

Tvårtom

— Därför känner jag mig ibland som arbetslös, inte att jag arbetar. I Turkiet var det precis tvärtom. Där kunde vi ekonomiskt mycket säkert, men jag väste alltid ut jag hade ett jobb att gå till, säger han.

Ebubekir Panukcu dönar i stuet till hela en fröida åt det som är hans stora projekt: att skapa ett skrivspråk till sitt modernt dimli.

Turkiska och kurdiska är nämligen två olika språk som talas i östra Turkiet. Hela Mellanöstern är utarmad kulturland och har under historien gång utvecklat till en mosaik av folk och språk. I Ebubekir Panukcus berättelser talas, förutom turkiska och olika kurdiska dialekter, arabiska, assyriska, persiska och, som sagt, dimli.

Dimli skiljer sig från de andra språken bland annat genom att det saknar skrivspråk. Det finns över hundra taget inga skrivna texter på dimli, och det är vad Ebubekir Panukcu nu försöker göra något åt.

Hemma i Skärholmen konstruerar han skrivregler och förlästar dikter, noveller och artiklar på dimli. Dessutom ger han ut en språkförteckning till turkiska som ett modersmål.

— Tidskriften heter Ayre, och det betyder "barn", säger han.

Överleva

— Mitt språk är som moget vete, men det måste malas och bli till bröd om det ska kunna överleva. Först måste vi få fram tecken och litteratur på dimli. Sedan kan vi gå vidare och skapa en standardiserad grammatik och ordböcker. Dimli är ett minoritetsspråk i Turkiet, men det är för den skull inget litet språk. Det är modersmål för mellan två och tre

miljoner människor som bor i hjörta av östra Turkiet. Ebubekir Panukcu räknar med att det finns ett tusental modersmål och flyktingar i Sverige som talat dimli. Men det är språket talades på i flera. Kraft förläsa, men riktigt bra genom det är så inte att säga eftersom det inte finns några skrivliga källor. Språkforskarna är som en, hanveta dimli är ett självständigt språk eller som det är en dialekt av kurdiska. Att det ligger i modersmålet är beaktat att det är så klart, men en person som bara talar kurdiska kan inte förstå dimli.

— En turkiska och en assyriska dialekter, som olika språk och inte som dialekter, säger Ebubekir Panukcu.

Övertoner

Den språkförteckning diskussionen har en del politiska övertoner. Det finns personer som väntar sig att Ebubekir Panukcu efterhand av arvet att han med sitt språk arbeta för dimli splittra den kurdiska fronten.

— Men som språkforskare kan jag inte ta politiska åsikter. Jag kan inte försöka påstå att dimli är ett självständigt språk, men det är föraktningen och att politiken som måste gås den saken, säger han.

Att skapa ett nytt skrivspråk är inte inget i en handvändning. Ebubekir Panukcu tror att det kommer att ta minst en generation innan en standardiserad av dimli har etablerat sig.

Under tiden sänder han ut sin tidsskrift Ayre till intresserade språkforskare och privatpersoner runt om i världen, och hemma i Skärholmen forskar han på att skriva noveller och dikter direkt på dimli.

— Det finns ingen översättning som klarar att översätta direkt från turkiska till svenska, så jag har inget val om jag ska kunna publicera mig i Sverige, säger Ebubekir Panukcu.

— Jag vet inte om jag kommer att lyckas, men om man vill bygga ett hus måste man börja med grunden.

EVA ÅCKSTEDT

E I F F E A

A a	asmi, adirvan, arwêş, axûr, aw
B b	besila, bar, bîz, betal, belenşaz
C c	camêrd, carut, ciwên, citêr, cendef
Ç ç	çile, çorsme, çêver, çim, çilk
D d	dîhir, dêş, dest, dar, deyn
E e	emser, evleg, Ezan, erinayis, ewro
Ê ê	êwan, ê, êre, kêber, cêr
F f	Fexri, fiqare, firaq, fina, fetisayayis
G g	goz, ga, gawan, gêz, gîlşil
X x	xoz, xort, xele, xebetiyayis, xarpêt
H h	hingmên, Hayig, hewr, hezar, her
Î î	îewt, heşt, Hemit, îir, îer
I i	ingur, imbaz, incîor, imbiryan, inaser
İ i	ismet, inî, ina, bir, qir
J j	Jede, ju, jew, jini, jey
Q q	qol, qirêncle, qûmqûmûk, qılçix, qırp
K k	kas, kerg, kardi, kûtik, kendal
L l	legleg, ling, lal, laj, levrê
M m	mil, meymen, merdim, miyane, mey
N n	nan, nezdi, nerm, nime, neqra
O o	omartiş, awca, ondêr, over, ostor
P p	por, pardim, payiz, pırpar, pising
R r	rosn, roz, ro, ray, resen
S s	sere, sersey, sew, sewl, sima
Ş ş	sar, şew, sewşewik, şima, sermi
T t	teli, tun, tenya, tанда, tağdere
U u	usar, ingur, dun, meymun, belu
Ü ü	Qûli, gûl, qûl, qûmqûmûk, qût
W w	wiye, wiyayis, wel, welat, wesar
V v	vas, veysan, vilik, venr, velg
Y y	yew, yewna, yemno, miyane, seyd
Z z	zaf, zama, zebeş, zimistan, zelal
À à	âr, bêâr, recmuâ, siât, âsir
Ê ê	êrd, Emer, êyni, êzan, êşir

FOTRAFO KE NA DÊSRA

USXAN

SEYIT RIZA'Y sero...

Fotrafo ke na dêsra
Çi waxt ke çimê mî cîkuwo
Çimê mî benê pîrî
Na mordem
Kalîkê mira diha nejdi yeno
Gona mî cîrê girîna.